Дзвони Лемківщини

№2 (44)
березень-квітень 2004 р.

Газета заснована у квітні 1994 року

ЧАСОПИС ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА»

«ДЛ» – 10 років

Дорогі шанувальники нашого часопису!

Впродовж 10 років Ви чуєте тривожний бронзовий передзвін лемківських дзвонів. Вони будять національну свідомість лемків – одної з корінних груп українського народу. Вони кличуть до відродження Лемківщини, її самобутньої культури, мистецтва, традицій і звичаїв. Древо Української Держави не може втратити свою давню західну гілку – ліве крило Галичини.

І сьогодні залишаються актуальними слова, з якими зверталася до Вас Редакційна колегія в час народження часопису: "Найголовніше завдання – зберегти традиції, багату духовну культуру, звичаї, мову, пісні, передати це своїм дітям і внукам. Аби на одвічному древі України не пересохла одна із чарівних і самобутніх гілок – лемківська! Виконаймо заповіт наших предків – не даймо розчинитися нашому родові у великому морі цивілізації" (№1, 1994 р.).

Перше число часопису вийшло 29 квітня 1994 р. Був він тоді єдиним друкованим органом Крайового товариства "Лемківщина" в фічною групою українського народу – це основне кредо газети" (№9, 1995 р.).

Віддавна краяни робили нам зауваження і просили більше подавати статей на лемківській мові (говірці). На жаль, сьогодні залишилося дуже мало тих, хто нею вільно володіє. Старше покоління забуло, а молодше не знає, бо немає в кого навчитися. Природня асиміляція дала свої плоди. Щоб поправити становище, від №37 (січень-квітень 2003 р.) ми 4-ту сторінку часопису зробили лемківською. За приклад взяли варшавське "Наше Слово". Коли бракує оригінальних матеріалів, маємо сталі рубрики "Посьмійме-ся кусцьок" і "Лемківски приповідки". Принагідно хочемо подякувати за лемківські вірші і новели нашим постійним кореспонденткам – Анні Воробель-Смий, Фенні Фенканин-Рудакевич та Марії Стахів-Крупі. Цього року лемки отримали вагому мовну підтримку: нарешті вийшов "Короткий словник лемківських говірок" Петра Пиртея – видання Національної Академії наук України.

Відродження Лемківщини починається від кожного з нас. Воно неможливе без відродження лемківського слова.

Редколегія

Шановні панове читачі, дописувачі та видавці "Дзвонів Лемківщини"!

Прийміть найсердечніше вітання з нагоди 10-річчя заснування Вашого видання.

Його воістину заклична назва розриває вериги байдужості до нелегкої долі однієї з найчисленніших етнічних галузок українства.

І тому "Дзвони Лемківщини" число за числом нахиляють до великого Серця Матері України і тугу за чарівними Бескидами, могилами предків, за світлими джерелами малої Батьківщини і невичерпну гордість за нашу могутню спільноту на берегах Дніпра і Дністра.

"Дзвони Лемківщини" – то пам'ять про минуле і віра в майбутнє, часопис, який зігріває і надихає снагою, береже рідне слово і материнську пісню, будить патріотизм і оптимізм.

Тож нехай "Дзвони Лемківщини" об'єднують українство на щасливу долю і національну єдність на многая літа!

Євген БЕЗКОРОВАЙНИЙ,
начальник управління у справах преси та інформації Тернопільської обласної державної адміністрації

ХРОНІКА НОВИН

29 лютого, м. Тернопіль, "Лемківська світлиця". Розширене засідання правління обласної організації ВУТЛ. Присутні члени правління, Контрольної комісії, голови районних товариств і сільських осередків. Засідання вів голова ВУТЛ і обласної організації Олександр Венгринович. Порядок денний:

1. Інформація про діяльність товариства "Лемківщина" за 2004 рік.
2. Відзначення 60-річчя депортації українців з території Польщі (Тернопіль, 11 вересня).
3. VI Всеукраїнський Фестиваль лемківської культури в Монастириську (5-6 червня).

6-8 березня, с. Тилич біля Криниці, Польща. Засідання Президії СФУЛО (Європейський континент), приурочене до 70-річчя уродин члена Президії, президента кондитерської фірми "Світоч" Андрія Тавпаша. Програма робочого засідання:

1. Статутова діяльність і план роботи Президії СФУЛО на 2004 рік. Доповідач проф. Іван Щерба (Україна).
2. Про відзначення 60-их роковин депортації з етнічних земель Лемківщини. Доповідач Олександр Венгринович (Україна).
3. Про діяльність суб'єктів Федерації за 2003 рік. Доповідач – Стефан Гладик (Польща), Іван Лаба (Словаччина), Олександр Венгринович (Україна).
4. Видання історії Лемківщини, спогадів про депортацію, Повного зібрання творів Б. І. Антонича. Доповідачі проф. Мирослав Саполига

Перше число часопису вийшло 29 квітня 1994 р. Був він тоді єдиним друкованим органом Крайового товариства "Лемківщина" в Україні, що об'єднувало організації Львівської, Тернопільської та Івано-Франківської областей. Сьогодні його отримують у 13 областях України, читають лемківські громади Польщі, Словаччини, Хорватії, США і Канади. Наш часопис продовжив традиції лемківської преси в Україні після припинення в 1939 р. виходу газети "Наш Лемко" у Львові (редактор Юліян Тарнович).

Від №1 до №13 часопис виходив як місячник, а з №14 (липень-серпень 1995 р.) – як двомісячник. Його обсяг незмінний – 1 друкований аркуш. Спершу тираж був 3000 примірників, а з №14 – 1000. У 1999 р. вийшло два числа літературно-мистецького додатку – альманаху під такою ж назвою (редактор Петро Сорока). Газеті вдалося побороти критичні часи і періоди дискусій у 1998-99 роках, коли було випущено всього по одному номеру. Сьогодні вона знайшла своє місце в інформаційній свідомості лемків і ніхто не ставить під сумнів її існування. Правда, надалі залишається актуальною проблема розповсюдження.

Ми щиро вдячні за моральну і фінансову підтримку керівництву ВУТЛ. Часопис поширюється серед лемківських організацій та осередків і не самоокупляється. Але ми не думаємо про прибуток, працюємо за покликом серця, на громадських доброчинних засадах. У нас вищі ідеали – любов і туга за Лемківщиною, яку ми залишили не з доброї волі 60 літ тому.

Жодне періодичне видання не може існувати без зворотнього зв'язку. Ми вдячні нашим дописувачам за листи, в яких знаходимо інформацію про поточну діяльність лемківських товариств, поетичні та прозові твори. Саме вам призначені рубрики "Нам пишуть", "Поетичним рядком", "Хроніка новин". Залишити спогади – наш обов'язок перед потомками. Спогади ми публікуємо в рубриці "Долі людські". Не залишаємо поза увагою оголошення і вітання. У кожному числі подаємо офіційні звернення, листи та відповіді урядових чиновників, документи і факти про депортацію – "Наша історія. Мовою документів". Текстові матеріали підкріплюються фоторепортажами. Ми вдячні академіку Миколі Мушинці за високу оцінку нашої праці. В своєму листі він, зокрема, ствердив: "Теза, що лемки є етногра-

кожного з нас. Воно неможливе без відродження лемківського слова.

Редколегія.

преси та інформації Тернопільської обласної державної адміністрації

Ждиня, Польща. Квітень 2000 р. Фото з архіву редакції. Зліва направо: Іван Красовський, Петро Чухта, Стефан Гладик, Дмитро Солинко, архиєпископ Адам, Петро Когут, Дмитро Павличко, акад. Микола Мушинка, Андрій Тавпаш, Роман Лубківський.

Олександр ВЕНГРИНОВИЧ – голова ВУТЛ.
Виступ-вітання на архієрейській хіротонії о. Василя Семенюка

Тернопіль, 3 квітня 2004 р.

Ваше Блаженство!
Ваші преосвященства!
Всечесні отці!
Преподобні сестри!

Перш за все висловлюю Вам щиру подяку за запрошення і можливість разом з Вами розділити велику радість та відзначити історичну подію у Вашому житті, нашої Церкви та держави.

Від сотень тисяч лемків України хочу привітати Вас з висвяченням у сан єпископа. Які б події не відбувалися у нашому товаристві, вони завжди починались із Божого Благословення. А в цьому є Ваша велика заслуга, а також ввіриної Вам Вищої духовної семінарії. Ми гордимося і високо цінуємо Вашу опіку і допомогу. Протягом багатьох років Ваші священики і семінаристи несуть Боже Слово до наших людей і несуть так вміло, і з такою любов'ю, що наші краяни вважають їх своїми. Як духовний дар лемки всієї України посилають щоденні молитви до Господа Бога за Ваше здоров'я, за Ваше високе покликання служити Господу Богу і нашій Україні.

4. Видання історії Лемківщини, спогадів про депортацію, Повного зібрання творів Б. І. Антонича. Доповідачі проф. Мирослав Саполига (Словаччина), Ігор Дуда (Україна).

5. Молодіжний науково-пізнавальний центр у Ждині. Доповідачі – Олександр Маслей (Польща), проф. Іван Щерба.

6. Третя Міжнародна конференція "Проблеми етнічного відродження Лемківщини" у Львові. Доповідає проф. Іван Щерба.

7. Про друковані періодичні лемківські видання. Доповідачі – Петро Шафран (Польща), Ігор Дуда (Україна), акад. Микола Мушинка (Словаччина).

Засідання вів голова СФУЛО проф. Іван Щерба.

27-28 березня, м. Бучач. Міжобласний семінар-практикум "Лемківська писанка. Звичаї, традиції, обряди", приурочений до 60-річчя депортації українців з Польщі. Організатори: Бучацька райдержадміністрація (голова Іван Вуїв), районна організація ВУТЛ (голова Ніна Оленюк), гурток "Писанка" Підзамочківської 8-річної школи (кер. Зеновій Пеньонжик). У роботі семінару взяли участь майстри писанкарства з Тернопільської, Львівської, Івано-Франківської і Черкаської областей, науковці зі Львова та Івано-Франківська, а також Любомир Блащак – голова Тернопільської міської організації ВУТЛ, Ігор Дуда – заступник голови обласної організації ВУТЛ.

3 квітня, м. Тернопіль. Голова ВУТЛ Олександр Венгринович взяв участь в урочистій хіротонії Василя Семенюка – другого єпископа Тернопільсько-Зборівської єпархії УГКЦ, ректора Тернопільської вищої духовної семінарії імені Йосифа Сліпого. Рукопокладення провели Патріарх УГКЦ Л. Гузар, єпископи М. Сабрига і Г. Лончина в соборі Непорочного Зачаття Пресв. Діви Марії.

18 квітня, м. Тернопіль, "Лемківська світлиця". Засідання правління обласної організації ВУТЛ. Обговорювалися питання, пов'язані з проведенням VI Всеукраїнського Фестивалю лемківської культури в Монастириську. Засідання вів Олександр Венгринович.

22-27 квітня, м. Монастириськ. Ігор Дуда працював над проектом реконструкції і тематико-експозиційним планом Музею лемківської культури.

22 квітня, Львів. У Національному університеті імені І. Франка проводився "Круглий стіл" під назвою "Депортації українців і поляків у 1939-1947 рр." З доповідями виступили вчені університету (проф. К. Кондратюк, С. Макарчук, Л. Зашкільняк) та Інституту українознавства імені І. Крип'якевича (проф. Ю. Сливка, М. Литвин).

Інф. "ДЛ".

«ДЛ» – 10 років! * «ДЛ» – 10 років! * «ДЛ» – 10 років! * «ДЛ» – 10 років!

АВТОРИ ЧАСОПИСУ

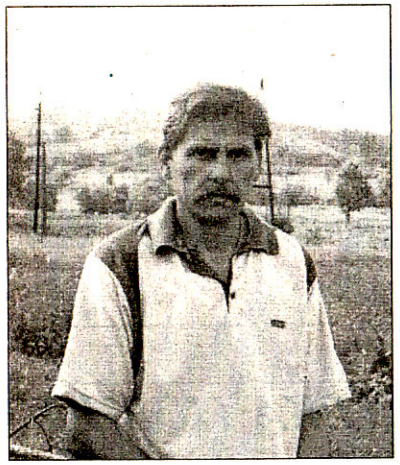

Петро СОРОКА

Письменник, літературознавець, журналіст. Член Національної Спілки письменників України, Міжнародного ПЕН-Клубу. Кандидат філологічних наук, доцент Тернопільського державного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Лауреат Міжнародних літературних премій "Слово України" (1994) і "Тріумф" (2003). У 1994-99 рр. – редактор газети "ДЛ". З 1999 р. – редактор журналу "Сова".

Народився 6 січня (на Різдво) 1956 р. в с. Грицівці Збаразького району на Тернопільщині. Закінчив Кременецьке медичне училище (1976 р.) і Тернопільський педагогічний інститут (1986 р.).

Тема наукових зацікавлень – злиття материкової і діаспорної літератур на основі спільних естетичних критеріїв. Найважливіші монографічні дослідження: "Емма Андієвська", "Однокрилий янгол, або Роман Бабовал", "Поетичний світ Ліди Палій", "Психологічна проза Ігоря Качуровського", "Богдан Сушинський. Літературний портрет", "Секрет вічності, або Сім етюдів про Б. Демківа".

Основний художній жанр – денники. Друком вийшли: "Сповідь сльозою", "Пам'яті навперейми", "Найважче помирати в понеділок", "Голос із притвору".

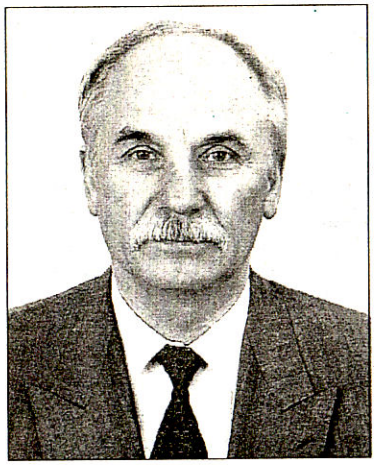

Ігор ДУДА

Мистецтвознавець, краєзнавець, педагог і культурно-громадський діяч. Член Національних Спілок України – журналістів і художників, Міжнародної Асоціації мистецтвознавців, Наукового Товариства імені Шевченка у Львові. Заслужений діяч культури України.

Народився 10 березня 1940 р. в с. Ганчова, повіт Горлиці на Лемківщині. Закінчив Академію мистецтв СРСР (факультет теорії та історії мистецтв) у Санкт-Петербурзі (1973 р.). Протягом 25 років перебував на педагогічній роботі. З 1991 р. – директор Тернопільського обласного художнього музею. Заступник редактора і редактор (з 1999 р.) газети "ДЛ". Організатор першої "Лемківської Ватри" в Україні (1999 р.). Член Колегії ВУТЛ і Президії СФУЛО.

Працює в галузі мистецтвознавства, краєзнавства і прикладної графіки. Автор каталогів про художників В. Макарова, Д. Шайногу, Д. Шолдру, А. Ткаченка, А. Малюцу; путівників "Бучач", "Борщів", "Тернопільщина літературна", "Тернопіль. Що? Де? Як?", "Тарас Шевченко на Тернопільщині", "Земля Тернопільська" (останні – у співавторстві). Написав біля 600 статей, рецензій і нарисів у газетах, журналах і збірниках Тернополя, Києва і Варшави. Серед творчих робіт – заголовок газети "ДЛ", емблеми трьох Фестивалів лемківської культури, 3-го Конгресу СФУЛО.

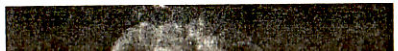

ЩИРО ДЯКУЄМО

нашим фотокореспондентам:
Михайло БЕНЧ, Тернопіль.
Григорій ПАНЬКІВ, Підволочиськ.
Марія ЯНКО, Львів.

нашим активним дописувачам:
Марія БАЙКО, Львів.
Марія БУРДЯК, с. Біла на Тернопільщині.
Анна ВОЙНАРОВИЧ (ВІЛЬХА), Рівне.
Анна ВОРОБЕЛЬ (СМИЙ), Тернопіль.
Іван ГАРГАЙ, Збараж.
Павло ГЕРБУТ, Чортків.
Орест ГОЙНЯК, Монастириськ.
Марія ГОРБАЛЬ, Львів.
Стефанія ГУРЕЙ, Монастириськ.
Анна ДЗІНДЗЬО, Львів.
Анатолій ДІМАРОВ, Київ.
Богдан ЖЕПЛИНСЬКИЙ, Львів.
Степан КИЩАК, Львів.
Тереза КИЩАК, Львів.
Іван КОЗАК, Перечин.
Іван КОМАРА, Тернопіль.
Степан КРИНИЦЬКИЙ, Івано-Франківськ.
Ольга ЛЕМИЧ, с. Білів на Рівненщині.
Ігор ЛІНГ, Надвірна.
Богдана ЛІНГ-ЧЕМЕРИС, Надвірна.
Іван МЕРДАК, Тернопіль.
Стелла МИРОНЧЕНКО, Київ.
Христина МОРОКО-ДОВГАЛЮК (ЛЕМ), Тернопіль.
Галина МОСТРЯНСЬКА, Бережани.
Ольга ОЛЕНИЧ, с. Глибока на Львівщині.
Ольга ОЛЕНИЧ-КРАТЮК, Коломия.
Іван ПАВЛІХА, Калуш.
Стефанія ПАНЦЬО, Тернопіль.
Володимир ПАРАЦІЙ, Бережани.
Марія ПЕЛЯК, Монастириськ.
Михайло ПЕНҐРИН, Тернопіль.
Валентина ПІРНАК-МУЦ, Тернопіль.
Василь САВЧУК, Бережани.
Марія СТАРЧАК-ВАВРИЧИН, Львів.
Марія СТАХІВ-КРУПА, смт. Красне на Львівщині.
Володимир СТУПІНСЬКИЙ, Тернопіль.
Андрій ТАВПАШ, Львів.
Микола ТКАЧИК, Зіньків.
Марія ТРОЙЧАК-ХОМИШАК, Тернопіль.
Фенна ФЕНКАНИН-РУДАКЕВИЧ, Тернопіль.
Іван ФІҐЕЛЬ, Івано-Франківськ.
Юліан ФРЕНЧКО, Львів.
Володимир ШАЛАЙСЬКИЙ, Львів.
Ярослав ШВЯГЛА, Львів.
Юлій ШЕЛЕСТ, Київ.
Михайло ШПАК, Самбір.
Іван ЩЕРБА, Львів.
Анатолій ЯДЛОВСЬКИЙ, Івано-Франківськ.

Передчасно відійшли від нас, залишивши друковану пам'ять на шпальтах газети. Нехай з Богом спочивають!
Михайло ЖЕЛЕМ, Борислав.
Андрій ЛЕШКО, Перечин.
Семен СИСКО, Збараж.
Петро СМЕРЕКАНИЧ, Львів.
Ілля ЧУЛИК, Львів.
Семен ШЕВЧИК, Долина.

Вельми вдячні за матеріально-технічну допомогу у випуску газети, за благодійний набір і верстку:

Комп'ютерний комплекс Страхової компанії "Оберіг".

Інформаційний центр Тернопільської обласної організації Української Республіканської партії.

Мале підприємство "Астон".

Нам пишуть

Київ, 2 квітня 2004 року

Вельмишановний Пане Ігорю!

Давно вже мені слід було відповісти на Ваш *динку, до цього був Броніслав Владиславович, але невідомо, чи Астряб. Можливо, що й прізвище дане за якоюсь аналогією, на слух. У нього було 6 класів освіти, за професією – зварник. Дуже добре малював олійними фарбами.*

Як ся оно Вам подабат такє?

Відносно "прізвища на слух" на Вінничині, можу висунути як матеріал для припущення і пошуків той факт, що один з чотирьох

Парасковія ТРАЧ

Журналістка, громадська діячка. Членкиня Національної Спілки журналістів України. Заступник голови Тернопільської міської організації ВУТЛ. Відповідальний секретар (на громадських засадах) газети "ДЛ" з 1994 р.

Народилася в с. Мисцьова, повіт Ясло на Лемківщині. Закінчила факультет журналістики Львівського державного університету імені І. Франка (1971 р.). Протягом 30 років пропрацювала у багатотиражній газеті "Текстильник" Тернопільського виробничого об'єднання "Текстерно" (останні 20 р. – редактором).

Тарас ВАШКІВ

Громадсько-політичний діяч, активіст УРП «Собор». Депутат Тернопільської міської ради.

Народився 1966 року в м. Тернополі. Мати – родом з с. Ордехова (Лемківщина).

Закінчив з відзнакою: Львівський політехнічний інститут (фах – радіоінженер) та Тернопільський інститут народного господарства (фах – менеджер-юрист).

Працював у СКБ заводу «Квантор», Тернопільському КБ «Промінь», видавництві «Джура». Зараз – завідувач лабораторії Інституту післядипломної освіти Тернопільської академії народного господарства.

Марія ПЕЛЯК, м. Монастириськ.

СКРИПКА

Старенька скрипка
затремтіла у руках,
Співала болем
з почуттям артиста.
Здригнулася від звуків
вся земля,
Аж падало з дерев
зелене листя.
"Чому, за що –
лунало звідусіль, –
Ми мусим покидати
рідну хату?
Хоч дайте взяти
грудочку землі!" –
Просила з горя
посивіла мати.

Шалений ворог
жалості не мав,
Йому однак:
чи діти, чи дорослі –
І плач людський
ще більше додавав
Не розуму,
а ненависті й злості.
Старий скрипаль
оглянувся навколо,
Погладив скрипку
і поклав в футляр,
Заплакав сам,
прощаючись із краєм,
Якого він
назавжди покидав.

Пане Ігорю!

Давно вже мені слід було відповісти на Ваш приязний лист і подякувати за люб'язно надіслані примірники газети з моєю статтею про Астрябів, та все якось не міг вибрати часинки вільної, вибачайте вже! А ще нагадало мені про мій борг пресове повідомлення про прикрощі, що сталися у Вашому музею, та ще один відгук аж з-за океану на нашу з Вами публікацію. Там нині мешкає Стефан Стефановський, лемко з Польщі, що подався туди вже в перебудовні часи й заностальгував там за своїм родовим корінням. Досліджуючи джерела, він натрапив на свідчення, що Астряби, Коблоші й Хробаки були першоосадцями у Висовій ще в XII-му столітті, а десь у материнських лініях він також нащадок Коблошів. Про це він писав своїй родичці в Київ, покликаючись на дані про Астрябів з нашої газети. Шукатиме далі. Вірю, що пошуки будуть плідними...

Для отухи й заохочення подаю вам деякі астрябознавчі подробиці з своїх знахідок.

Так, московська Софія Астряб, що її лист я цитував трохи в своїй статті, повідомляє своїм київським родичкам, що її син Вадим Астряб (прижитий поза шлюбом, записаний на мамине прізвище) знайшов у Москві через Інтернет ще одну родину Астрябів. Вона зідзвонилася з ними і встановила, що:

Іван Петрович Астряб народився 1 жовтня 1918 року, очевидно у Вінницькій області. Під час громадянської війни в три роки залишився без батьків і його здав у польський дитячий будинок, розташований в колишньому маєтку під Вінницею (при німцях), якийсь червоноармієць. У 10 років утік з дитбудинку і в Ленінграді потрапив учнем до славної школи, описаної в повісті "Республіка ШКІД". У 16 років виїхав до Архангельська. Потім був покликаний в армію, служив біля Бреста напередодні війни. До цього воював на фінській. На Одері поранений у голову потрапив у полон, був у німецьких таборах, тікав й приєднався до югославських партизанів. Після війни – фільтраційний табір (через полон не мав паспорта). Потім привезли в Москву на завод, дали гуртожиток. Одружився 1948 року. Є син Володимир 1949-го і дочка Тетяна 1950 року народження. Помер у 1975 році на рак шлунку.

Своє ім'я й по-батькові одержав у дитбу-

Відносно "прізвища на слух" на Вінничині, можу висунути як матеріал для припущення і пошуків той факт, що один з чотирьох синів Матвія Астряба – Павло був обраний восени 1917 року від партії українських соціалістів-федералістів "товаришем" (тобто заступником) голови міської думи міста Кременця.

А брат його Олександр, той методист, що ввійшов у радянську енциклопедію як заслужений діяч науки УРСР з 1954 року, був з 1910 року викладачем математики у Київській приватній комерційній школі. Восени того ж 1917-го його затверджено на посаді директора школи й призначено до комісії з деполітизації освіти (офіційно звучало: "член особливої комісії Міністерства освіти для морального впливу на громадськість, щоб середня школа стояла поза політикою"), тому його прізвище дійсно могло "бути на слуху" й у вінницьких педагогів.

Характерно (й нетипово), що попри таку заангажованість у політичному житті за буржуазного режиму і дворянство матері, жоден з Астрябів не зазнав радянських репресій. Щоправда, це коштувало їм зусиль. Згадати б хоча б стилістику, у якій витримана "Автобіографія" Матвія Григоровича. А внук його (той що льотчиком воював, живий досі в Києві) пригадує, що рідкі зустрічі братів нагадували оперативні військові наради. Дядько Павло приходив зрідка до них у довгій кавалерійській шинелі й вони з батьком відразу замикалися у кабінеті, про щось говорили там, потім виходили до чаю (нічого міцнішого зроду не пили) й розходилися.

Ну, оце Вам наразі стільки. Був би вдячний Вам безмірно, аби Ви у майбутньому ділилися кожною крихтою знань про Астрябів. Якщо Ви ходите в Інтернет, то напишіть, чи не було там чого про М. Г. Астряба у русинській пресі з приводу ювілею.

Прикро мені, що такий ерудований дослідник як М. Мушинка (сам признався на моє питання) навіть прізвища такого не чув. А він же ж земляк і в теперішньому вусатому вигляді – точна портретна копія бороданя Матвія Григоровича. Чи він отримує "Дзвони"? Чи надсилає Вам щось?

Майте-ся добрі!

Щиро Ваш –
Юлій ШЕЛЕСТ,
лемко києвский.

Вітаємо Ювілярів

Андрію Тавпашу – 70!

Про найсолодшого Президента Львова знають не лише в Галичині.

"Очевидно, на нього було покладено нелегкий обов'язок перебути все й перемогти, вийти в житті на високу вершину, про яку багатьом можна лише мріяти", – сказав **Михайло Слабошпицький** – київський письменник, виконавчий директор Ліги українських меценатів.

Андрій Тавпаш народився 2 березня 1934 р. в с. Святкова Велика (повіт Ясло) Лемківщині. У 1945 р. родина Тавпашів була виселена на Донбас, але через два роки повернулася в Галичину. З 1949 р. А. Тавпаш живе у Львові. Закінчив технікум залізничного транспорту, працював на паровозовагоноремонтному заводі. Після військової служби закінчив два факультети Львівського державного університету імені І. Франка – юридичний (1966 р.) та економічний (1974 р.). У 1973-80 рр. працював головою Галицької райради і райвиконкому м. Львова. Протягом двох років перебував радником в Афганістані. У 1988 р. обраний генеральним директором Львівської кондитерської фірми "Світоч" (з 1996 р. – президент фірми). Заслужений працівник промисловості України.

Важко переоцінити внесок Ювіляра в розвій культури Лемківщини. Він фінансово підтримував спорудження іконостасу Лемківської церкви в Шевченківському гаю, гастролі народної капели "Лемковина", видавничу діяльність Фундації Дослідження Лемківщини у Львові. Він – член Колегії Всеукраїнського товариства "Лемківщина" і Президії Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань. Автор і співавтор краєзнавчих праць "Святкова – незнищеність добра" (2002) і "Незабутня Лемківщина у верхів'ї ріки Вислоки" (2004).

Нам доводиться часто зустрічатися на засіданнях і лемківських форумах. Він – завжди стриманий, інтелігентний. Простий в спілкуванні. Виважений в оцінках. Мудрий і логічний в пропозиціях. Має твердий характер лемка-господаря. Його авторитет – беззаперечний. Любить сам сідати за кермо 9-особового "Мерседеса". Возив нас у Гарячківку на Вінниччині, до Києва, на Ватру в Ждині. Ми спокійні: нас везе водій і лідер, на якого можна покластися.

Дорогий Андрію Івановичу, здоров'я і щастя Вам на многії і благії літа!

Ігор ДУДА.

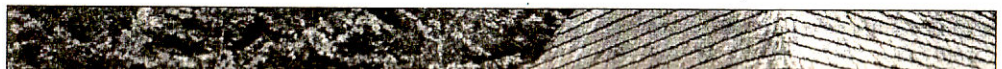

ЛЕМКІВСЬКА ПИСАНКА

Бучач, 27.03.2004 р. *Фото І. Дуди.*

"Гудуть церковні дзвони,
Радіє світ і тішиться земля.
Христос воскрес!"

Мистецтво писанкарства після багатьох років забуття відроджується, а виставки писанок і конкурси писанкарів стають традиційними.

27-28 березня ц. р. у м. Бучач на Тернопільщині проходив Міжобласний семінар-практикум "Лемківська писанка. Звичаї, традиції, обряди". Серед організаторів були Зеновій Пеньонжик – вчитель малювання Підзамочківської 8-річної школи, і Ніна Оленюк – голова районної організації ВУТЛ. Добре починання підтримала райдержадміністрація в особі заступника голови Романа Побуринного.

Свято розпочалося в Краєзнавчому музеї, де була розгорнута велика виставка – біля 300 писанок. Виставку освятив о. Володимир Шафран – лемко з Криниці. У виставці взяли участь писанкарі, керівники гуртків і науковці з Тернопільської, Львівської та Івано-Франківської областей. Була представниця з м. Сміла на Черкащині. До присутніх з привітаннями звернулися голова райдержадміністрації Іван конкурсі писанок у Тернополі. Заступник директора Обласного науково-методичного центру Василь Бранчук (Івано-Франківськ) запропонував не робити конкурси, а свято для дітей. Зеновій Пеньонжик (Бучач) говорив про проблеми народного мистецтва і збереження традицій.

Після закінчення семінару 30 юних писанкарів гуртка "Лемківська писанка" (кер. З. Пеньонжик) продемонстрували свої знання та вміння. Авторитетне журі (М. Станкевич, І. Дуда, Н. Нагловська, С. Стадник, Г. Грицьків) визначило переможців у трьох вікових категоріях. Перші місця здобули Надія Барановська (5-6 кл.), Зоряна Рудницька (7-9 кл.), Віктор Камінський (студенти). Нагороди також отримали: 4-річний Іван Пеньонжик у номінації "Наймолодший учасник", сестри Надія і Марія Барановські – "Родинна традиція", Ольга Кафтан – "Найдосвідченіша писанкарка". Роман Побуринний вручив учасникам свята "Подяки" і подарунки.

Відтак, учасники семінару переглянули прем'єру вистав "Бувальщини" за творами С. Васильченка і А. Велисовського. Виступав відомий народний лемківський обрядовий

Делегати 3-го Конгресу СФУЛО. Київ-Пирогово. 19.05.2002 р.
На першому плані - Андрій Тавпаш. Фото з архіву редакції.

Івану ВИШОВСЬКОМУ – 80!

Члени осередку "Лемківщина" села Заремби Гусятинського району Тернопільської області щиросердечно вітають свого односельця – переселенця, шановного

Івана Филимоновича ВИШОВСЬКОГО

з 80-річним ювілеєм,

який він зустрів 28 березня цього року.

Вже небагато залишилося серед нас тих краян, які народилися і жили на "Лемківщині", у себе вдома. Наш обов'язок оточити їх повагою, пошаною і любов'ю. Вони скромно чекають цього від молодого покоління.

Від імені переселенців села – **Юлія СТАСЮК**, голова осередку.

Слава Ісусу Христу!

Тернопільська міська організація ВУТЛ сердечно вітає пані Ярославу БЕРЕЖНЮК з Ювілеєм.

Ярослава Василівна Бережнюк народилася у с. Висоцьке, повіт Ярославль на Лемківщині. З перших днів організаційного згуртування лемків, вона стала активною діячкою лемківського руху в Тернополі. Протягом 10 років очолювала Тернопільське міське товариство «Лемківщина». Нині - заступник голови обласної організації та член Ради Всеукраїнського товариства «Лемківщина».

Зичимо їй Божого благословення, доброго здоров'я і всіляких гараздів. Від імені правління - голова Любомир БЛАЩАК.

ської областей. Була представниця з м. Сміла на Черкащині. До присутніх з привітаннями звернулися голова райдержадміністрації Іван Вуїв, директор Тернопільського обласного художнього музею Ігор Дуда, голова районної організації "Лемківщина" Ніна Оленюк, доктор мистецтвознавства, професор Михайло Станкевич зі Львова.

Семінар проводився у районному Будинку культури. Гості і господарі мали можливість обмінятись набутим досвідом. Писанкарка, вчителька Світлана Стадник (Коломия) зачитала реферат про відомий Музей писанок. Надія Нагловська (Калуш) розповіла про таїнство творення і оригінальність лемківських писанок. До речі, вона здобула 1-ше місце на минулорічній Великодній виставці-прем'єру вистав "Бувальщини" за творами С. Васильченка і А. Велисовського. Виступав відомий народний лемківський обрядовий ансамбль з приміського села Підзамочок (кер. Г. Ковалишин, З. Писарчук).

Наступного дня, у неділю, гості відбули Святу Літургію в церкві Покрови Пресв. Богородиці. Несподівана заметіль не зашкодила провести екскурсію по історичних місцях Бучача.

Добре спланований і зорганізований Міжобласний семінар з писанкарства у Бучачі дає право вважати його як 2-а Всеукраїнська Великодня виставка-конкурс лемківських писанок.

Ігор ГАНЧОВА.

Мовою документів

СУД ВИЗНАВ, ЩО НИКИФОР – ЦЕ ЕПІФАНІЙ ДРОВНЯК

"Районний суд у Мушині, 1-ий Цивільний Відділ, у складі Голови РСС Барбари Тішнер, 13 березня 2003 р. в Мушині, за поданням Головної Управи Об'єднання Лемків з місцеперебуванням у Білянці, з участю Окружного Музею в Новому Санчі та Окружної Прокуратури в Новому Санчі, про відміну метрики, після ознайомлення на судовому розгляді, ухвалив:

I. Скасувати метрику Никифора Криницького, складену в Цивільному Державному Управлінні в Криниці за №477/1962/1 від 18.IX.1962 р. на підставі постанови Повітового Суду в Новому Санчі, Іногородній Відділ у Мушині, від 18 вересня 1962 р. сиґн. Акт №122/62;

II. Судовиконавчі кошти між сторонами взаємно відмінити;

III. Не вимагати судовиконавчі кошти від заявника на користь Державної Скарбниці.

Підстави.

Заявник – Управа Об'єднання Лемків у Горлицях у поданні домагалася скасування метрики Никифора Криницького, складеної на підставі постанови Повітового Суду в Новому Санчі, Іногородній Відділ у Мушині, від 18 вересня 1962 р. сиґн. Акт №1222/62, доводячи, що Никифор Криницький – це Епіфаній Дровняк, для якого складено метрику під №35 у день його хрещення 22.V.1895 р. в Греко-католицькій Парафії Криниці.

Учасник – Окружний Музей в Новому Санчі подав подання про перенесення судового розгляду і зауважив, що заявник не має чинного документу до складення нин.(ішнього) подання.

Нинішній судовий розгляд підтримав Окружний Прокурор у Новому Санчі, зголошуючи свою участь у справі про відміну метрики цивільного стану Никифора Криницького (к. 131 акт).

Суд ухвалив наступний фактичний стан:

21.V.1895 р. Євдокія Дровняк у Криниці народила сина Епіфанія Дровняка, якого батько невідомий. Євдокія Дровняк була дочкою Григорія Дровняка і Тетяни з дому Криницьких. 29.V.1895 р. в Греко-католицькій Парафії в Криниці Епіфаній Дровняк був охрещений ім'ям "Епіфаній". Його хресними батьками були Андрій Козак і Катерина, вдова Якова Риствея. 22.V.1895 р. під №35/1895 в Греко-католицькій Парафії у Криниці була складена метрика Епіфанія Дровняка, який народився 21.V.1895 р. в Криниці, сина Євдокії Дровняк, дочки Григорія і Тетяни з дому Криницьких. Доказ: завірена копія метрики Епіфанія Дровняка к. 13 акт, а також витяг з копії метрикальних книг Греко-католицької Парафії Криниці, що зберігаються в комплексі Архіву Греко-католицького Епископату в Перемишлі к. 6 у тут.(ешніх) метриках Суду сиґн. №169/98/.../." 26 березня 2003 р.

Судовий процес тривав майже 7 років!

(//Ватра – Ганчова, Польща. 2004 зима, №1 (44). Пер. з польськ.).

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Василь Мадзелян.
Великден на Лемківщыні.
Ліногравюра.

Христос Воскрес, дорогы лемкы,
Щыро Вас витаме
І сьвяточны поздравліня
До Вас посиламе!

Най запахне в вашій хыжі
Кобаса і шынка,
А на столі – посьвячена
Паска і начынка!

І писанки малювани
Жытом і фарбами,
В здібних руках жовтим воском
Шувні рисувани!

Лемку! Маш бесідувати, гварити, мовити, повідати, радити, речы, ґадати.
Втовди лем будеш собом і шанувати Тя будут Люде.

Засідання Колеґії ВУТЛ в м. Самбір Львівської обл. 22.02.2004 р.
Зліва направо: Степан Майкович, Андрій Тавпаш, Володимир Ропецький, Олександр Венгринович, Михайло Шпак. Фото І. Опалака.

Лемківски приповідки (15)

Тобі іщы молоко на варгах не высхло.
Тот ся не помилят, хто нич не робит.
Тота сторона мі мила, де мня матір породила.
Трафив пальцьом до неба.
Треба мати олій в голові!
Тримай-ся, не дай-ся!
Ты знаш своє, а я знам своє.
Ты не першый і не остатній.
Ты сам не гмывани!
Тяжко портки през голову надіти.
Хто ма уха, най слухат.
Хто не зазнав біды, тот не зна шанувати добре.
Хто не слухат вітця-матери, (тот) послухат псьой скори.
Хто пізно приходит, (тот) сам собі шкодит.
Хто платит, тот замавлят музыку.
Хто пукат, тому отверяют.
Хто рано встав, тот сподні вбрав.
Хто старшы: кура, ци яйце?
Хто ся не бавит в пана, (тот) не пє шампана.
Хцеш мати – мусиш гарувати.
Цьвіти – сут розмаіти.
Чекат на манну небесну.
Чловек вышов зо землі і в землю піде.
Чловек надійом жыє.
Чорний, як коминяр.

Яків ДУДРА

*** 18.03.1894, с. Лосє, п-т Горлиці.**
+ 6.11.1974, там же.

Без гумору

Зо збіркы вершів "Зьвізды на скыбах" (2002).

Я гнеска хлоп без гумору,
Бо мам жену гідні хвору.
Але не знам, што ся стало,
Ци ій дашто на ніс хпало,
Ци ся престрашыла кота,
Ци єй страх припер до плота,
Ци вночы чорта звиділа,
Ци ся може переіла.
Не знам, што ся ій стало,
Бо од вчера іст барз мало
І барз мало бесідує,
Часто кыхат, покашлює,
Сміяти-ся нич не хоче,
Лем під носом все шварґоче.
Зьвідую-ся, што єй болит,
Но она мовчати волит.
І не знам, што ій радити,
Бо не хце нич істи-пити.
На хвороту добры трункы –
І дав я ій кус палюнки.
Та не хоче скоштувати,
Лем мі каже выхлептити.
Вы ся сусід певно хпили
І жену сте кус побили.
Йой, ні, сусід, хоц я пияни,
Та з мене хлоп барз кохани,
А хоц і по тверезбому
Не зроблю зьлі нич никому.
Бесідуйте, куме, іначе –
Пияне люде всі ледаче,
Не знают, коли што діют,
Зато жены ім хворіют.
Як вам жена гідні хвора,
То ідте з ньом до дохтора,
Покля на то служыт пора
І кус тепла на ній скора.
Не послухам навет брата,
Бо даремна тота втрата:
Дохтор нич ій не поможе,
Вірте, куме, Вера-Боже,
Ій ся хтоси підхліблює
І на мене єй бунтує,
І ся зато похворіла,
Бо іншого бы хотіла.
Як хворіє, най хворіє

В здібних руках жовтим воском
Шувні рисувани!

Кеби ся Вам припомнули,
Тамти стары рочкы,
То випийте по келішку
З медом палюночки!

Жыйте вшытки в мирі, згоді,
Як в єдній родині
В самостийній і богатій –
Вільній Украіні!

Ты не першый і не остатній.
Ты сам не гмывани!
Тяжко портки през голову надіти.
Убраня, як вляте.
Фрас тя не іме!
Хлипу-хлипу, а папу-нич.
Ходит, як по сьвячену воду.
Хоц не модно, но выгодно.
Хпав на помысл.
Хто в пятницю скаче, тот в неділю плаче.
Хто глядат, тот находит.
Хто до тя каменьом, ты до нього хлібом.
Хто дуже обіцює, тот мало дає.
Хто лемка не шанує, най го в дупу поцілує.

Чловек вышов зо землі і в землю піде.
Чловек надійом жыє.
Чорний, як коминяр.
Чым дальше, тым гірше.
Чым хата багата, тым і рада.
Чыя сила, того і правда.
Шляк бы го трафив!
Што было, то было.
Што кому написано, то го не мине.
Што на будний ден, то не на сьвято.

Запамятав і записав
од своіх батьків
Ігор ДУДА з Ганчовы, п-т Горлиці.

І на мене єй бунтує,
І ся зато похворіла,
Бо іншого бы хотіла.
Як хворіє, най хворіє,
Мі ся прото нич не діє.
Як юж збадам на што хвора,
Вылічу єй без дохтора.
Моя рука на завісі,
А лікарство найду в лісі.
А як так, то што іншого,
Вмывам рукы од вшыткого.
Не мій коник най регоче,
Не мій возик най тиркоче,
Най тиркоче кади хоче,
Покля ся не розтрепоче.

Миколай Горбаль з Києва на тлі Лемківщыни.
8.03.2003 р.

Фото І. Дуди.

Марія СТАХІВ-КРУПА, смт. Красне Львівской обл.

Циганочка

(Новеля)

Жыла собі циганочка, гарда і вродлива. Здавало-ся, же жыє щесливо. Ворожыла, по ресторациях ходила, файні таньцювала. Своіма таньцями і сьпівом пінязі добры заробляла.

Присмотрив-ся до неї єден офіцер і закохав-ся. Запитав-ся, ци згідна она його женом быти? Для циганкы то было несподіванком: "Сама не знам, піду домів, ся спитам родичыв". Дома оповіла вшытко родичам. Радіє отец, тішыт-ся матір, же будут мати зятя-офіцера. В тій самій ресторациї весіля одгуляли. Офіцер повідав ій нич не робити. А істи ходити тилько в офіцерску столовку.

Пожыла так циганочка місяц-другий і смутні стало. Затужыла за вольом, за циганскым жытьом, за циганском дольом. Не втрималася, пішла ворожыти воякам в касарні. Застав єй там муж-офіцер і своім очам не повірив: "То моя жена кохана. Не може быти!" Наляла му в серце отруты. Підышов до неї і лагідні так повів: "Жено моя, веце ту не ход і мі встыду не роб". Послухала-ся, пішла. Але ненадовго.

За даякий час, зас застав циганочку в касарнях. Мала розложены карты. Він згорнув іх до купи, виняв патычка і підпалив. Циганка зачала гасити оген руками і кричати: "Не сьмій рушати, то презент од мойой бабці". Офіцер выйняв пістолєта і встрілив ій просто в серце. Циганочка йойкнула: "Милий, за што ты мня забыв?" Хпала на землю і заляла єй кров.

Поховали єй. Але тоты чорны очы і єй остатні слова не давали му спокою, ани вден, ани вночы. Пожыв кус в місті і попросив-ся, жебы го перевели далеко. Поіхав. Але і там нашла го циганска почта. Зостав забитий.

Оповідала-м правдиву гісторію, яка мала місце во Львові. Циганска кров – горяча, любов – палка, але зради не терпит. Най чобіт глядад чобота, а худак – худака.

17.12.1994 р.

"Дзвони Лемківщини" -
часопис Всеукраїнського Товариства "Лемківщина"
Наша адреса:
46001, м.Тернопіль, бульв. Т.Шевченка, 21.
Реєстраційне свідоцтво ТР 145
Замовлення № 24. Тираж 1000
Обсяг 1 друк. арк. Друк офсетний.
ПВК "Збруч", м.Тернопіль, вул. Живова, 11

Редактор Ігор ДУДА
Редакційна колегія:
Парасковія ТРАЧ - відповідальний секретар, *Олександр ВЕНГРИНОВИЧ* (Тернопіль), *Микола ГОРБАЛЬ* (Київ), *Степан КРИНИЦЬКИЙ* (Івано-Франківськ), *Володимир РОПЕЦЬКИЙ, Ярослав ШВЯГЛА* (Львів).
Комп'ютерний набір і верстка - *Тарас ВАШКІВ.*
Висловлені авторами думки можуть не співпадати з позицією редакційної колегії.
Відповідальність за достовірність фактів несе автор публікації.
Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.

www.lemko.org
2010.07.23 20:04:27
+03'00'